

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ ТА ПРОДОВОЛЬЧОЇ БЕЗПЕКИ НА ЗАСАДАХ ІННОВАЦІЙНОСТІ

Горох О.В., канд. екон. наук, доц.

Остапенко Р.М., канд. екон. наук, доц.

Державний біотехнологічний університет

Останні роки і події, які протягом них відбувалися, наносять нищівного удару по економіці України. Наслідком повномасштабної війни є глибока економічна криза як для України так і для багатьох країн світу. Тому, щоб не допустити потрапляння в злидні цілих регіонів країн, необхідно усіма силами забезпечити глобальну співпрацю для зміцнення продовольчої безпеки на засадах інноваційного сталого розвитку.

Однією із складових процесу забезпечення сталого розвитку є інноваційний процес, який виступає рушійною силою для попереднього. Якщо звернутися до історії, то інноваційний процес завжди був основою для забезпечення сталого стрімкого розвитку економіки.

Інноваційний процес, інновація, інноваційна діяльність, інноваційний менеджмент, інноваційне рішення та інше – все це споріднені поняття. Термін «інновація» в економічній літературі з'явився ще на початку ХХ століття. Одним із перших сформулював визначення інновацій австрійський вчений Й. Шумпетер. Він розглядав інновацію як нову науково-організаційну комбінацію виробничих факторів, яка мотивована підприємницьким духом [1].

Й. Шумпетер визначив, що предметом інновації може бути як продукт, виробничий процес, так і процеси організації. Він також встановив характер інновацій: технічний, економічний та організаційний. Найбільш характерною особливістю інновацій є здійснення змін. У цьому випадку вчений використовує вираз «новий» і підкреслює, що ми маємо справу з інноваціями тільки тоді, коли впроваджуються нові продукти, нова техніка тощо [2].

Зараз термін «інновація» в економічній літературі трактується переважно як перетворення потенційного науково-технічного прогресу в реальний результат діяльності шляхом втілення його в нових товарах, продуктах, технологіях. За визначенням американського дослідника Б. Твісса, інноваційний процес – це перетворення наукового знання, наукових ідей, винаходів у фізичну реальність (нововведення), яка змінює суспільство. На його думку в основі інноваційного процесу лежить створення, упровадження і поширення інновацій, необхідними властивостями яких є науково-технічна новизна, практичне їх застосування і комерційна реалізованість з метою задоволення нових суспільних потреб [3].

На нашу думку, інноваційний процес – це комплекс послідовних дій, унаслідок яких новація розвивається від ідеї до конкретного продукту і поширюється під час практичного використання. Інноваційний процес слід розглядати як певну структуру, що має визначену послідовність. Тому першочерговим завданням потрібно розробити інноваційні стратегії тих галузей економіки, які є у пріоритеті.

На сьогодні Україна є потужним виробником і експортером зернової продукції у світі. За останні роки її потенціал значно підвищився. Так, у 2021 р. виробництво зернових і зернобобових зросло у 3,5 разів проти 2000 р. і становило 84,6 млн т. Це досить високий показник і водночас серйозна заявка на міжнародному продовольчому ринку [4]. Україна з виробництва зерна пшениці, кукурудзи та насіння соняшнику входить в топ-10 країн-виробників світу. Згідно з повідомленням міністерства основною часткою аграрного експорту є зернові та олійні культури (48 % і 23 % відповідно) [5].

Україна завершила 2022 рік 30% падінням реального ВВП [6]. Падіння ВВП України на третину не може бути пояснене виключно воєнними факторами. Це актуалізує дискусію щодо можливої модифікації параметрів поточної державної економічної політики для забезпечення більш оптимального її впливу на сталий розвиток економіки. Прогнози подальшого зростання української економіки теж варіюються у дуже скромних масштабах: від +0,3% у 2023 р. до +6,4% у 2025 р. [7]. Це дуже мало як для умов воєнного часу, так і для умов ймовірного повоєнного відновлення.

Тому інноваційний процес повинен бути, беззаперечно, в центрі сталого розвитку нашої економіки. Для налагодження логістичних зв'язків з тими країнами Європи та світу, які потребують нашої продукції, зокрема сільськогосподарської продукції та продуктів її переробки, ми пропонуємо у західних частинах України розширити будівництво так званих «сухих портів», які дадуть змогу значно скоротити час експортування. Для реалізації даного проекту на короткострокову перспективу, звісно, потрібна державна підтримка, а також підтримка партнерів країн ЄС та світу [4].

Також за результатами дослідження станом на кінець 2023 р. було встановлено, що Україна спроможна забезпечити населення на 2023 та 2024 рр. майже всіма видами сільськогосподарської продукції та продуктами їх переробки [8]. Звісно свої корективи можуть внести подальші дії військової агресії з боку російської федерації. Але багато сільськогосподарської продукції (зерна озимої пшениці, кукурудзи, насіння соняшнику та ін.) та продуктів її переробки (борошно) залишається як надлишок в середині країни і потребуватимуть реалізації.

Для того щоб отримати прибуток від зерна кукурудзи, зокрема і борошна, звісно, його краще експортувати за кордон. Але за останні роки попит на українське борошно значно зменшився в країнах ЄС та світу. Одна з причин це ціна, звісно, що вигідніше країнам закуповувати сировину, а ніж готову продукцію з неї у вигляді борошна. Тому, якщо ми хочемо нарощувати потенціал з виробництва зерна і борошна і отримувати високі прибутки, ми повинні створювати переробні підприємства, які переробляти б дану продукцію на готовий продукт, який би був купівельно привабливим та рентабельним для реалізації як всередині України, так і за кордоном. І тут знову ж таки повинен працювати інноваційний підхід для розв'язання даного питання.

На сьогодні в українських супермаркетах продається біопродукція у вигляді посуду одноразового використання, яка вироблена з екологічного пластику, який не шкодить людському організму і не забруднює навколишнє

середовище. Дану біопродукцію виготовляють із крохмалю кукурудзи, який служить основою для полімерної плівки, з якої виготовляють одноразовий посуд. Найголовнішою перевагою – виступає короткий період розпаду, який займає в середньому 6 місяців. Також такий матеріал не вимагає переробки, що значно спрощує процес утилізації. Крім цих факторів, одноразовий посуд з крохмалю стійкий до температурних перепадів. Може витримувати від -20С до + 120С (можливо використовувати навіть масло). Посуд з кукурудзяного крохмалю ідеальний для різних рідин, бо він жиро- і водонепроникний [9].

Дане масове виробництво налагоджене у Китаї і, що найцікавіше, що найбільшим імпортером зерна української кукурудзи серед країн світу є саме Китай. Також є декілька фірм в Україні, які теж почали виготовляти одноразовий посуд із крохмалю кукурудзи, але не носять такий масовий характер як в «країні сонця». Тому ми пропонуємо вивчити даний напрям і налагодити своє виробництво екологічно безпечного пластику, який буде використовуватися не тільки на споживчі потреби населення, а й наприклад, з нього можна буде виготовляти ряд запасних частин та вузлів для машинної індустрії, трубопроводів та їх з'єднань в будівельній галузі та ін.

Звісно, на ці проекти потрібні відповідні кошти. Ми вважаємо, що саме зараз настав той час, коли Україна за підтримки країн партнерів ЄС та світу може реалізовувати саме такі проекти, тим самим забезпечити сталий розвиток і зміцнити продовольчу безпеку на засадах інноваційності.

Інформаційні джерела:

1. Шумпетер Й. Теорія економічного розвитку. М.: Прогресс, 1982. 455 с.
2. Дацій О.І. Розвиток інноваційної діяльності в агропромисловому виробництві України. К.: ННЦ ІАЕ, 2004. 428 с.
3. Горох О.В., Олійник О.В. Використання кривої Лоренца для обґрунтування стратегії інновацій у ресурсозбереженні. *Макроекономічне регулювання інвестиційних процесів та впровадження стратегії інновативно-інноваційного розвитку в Україні: матеріали міжнар. наук.-практ. конф.*, м. Київ, 23-24 жовтня 2008 р. У 3 ч. / РВПС України НАН України. К.: РВПС України НАН України, 2008. Ч. 3. С. 213-215.
4. Горох О.В. Продовольча безпека України і світу в контексті сталого розвитку економіки. *Механізми забезпечення сталого розвитку економіки: проблеми, перспективи, міжнародний досвід : матеріали III Міжнар. наук.-практ. інтернет-конф.*, 10 листопада 2022 р. ДБТУ. Харків, 2022. С. 12-14. <http://btu.kharkov.ua/nauka/konferentsiyi/>
5. Горох О.В. Продовольча безпека України і світу в умовах війни. *Глобалізація та розвиток інноваційних систем: тенденції, виклики, перспективи: матеріали I Міжнар. наук.-практ. конф.*, 3-4 листопада 2022 р. Держ. біотехнологічний ун-т. Харків, 2022. С. 207.
6. Горох О.В. Фінансовий механізм забезпечення повоєнного відновлення та сталого розвитку економіки. *Механізми забезпечення сталого розвитку економіки: проблеми, перспективи, міжнародний досвід: матеріали IV Міжнар. наук.-практ. інтернет-конф.*, 19 травня 2023 р. Держ. біотехнологічний ун-т. Харків, 2023. С. 72.
7. Офіційний сайт Національного банку України. URL: <https://bank.gov.ua/>
8. Офіційний сайт Державної служби статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
9. URL: <https://stakanopt.com.ua/blog/eko-posuda-iz-kukuruznogo-krahmala>